

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Liber Theologiæ Moralis, Viginti Qvatvor Societatis Iesv Doctoribvs Reseratvs

Escobar y Mendoza, Antonio de

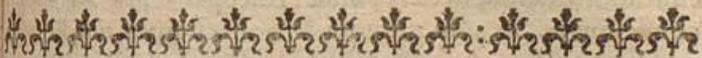
Lvgdvni, 1659

Examen VI. De Iudice, Teste, & Reo.

urn:nbn:de:hbz:466:1-41066

30. Certe scio non impendi gabellam in rem, ob quam imposta
est: teneor ne adhuc solvere? Non teneri affirmat *Filiucius*.

31. Tenentur ne ad gabellam poenam soluentes: Non teneri
idem *Filiucius* docet. Affirmo teneri, quando in conscientia
eorum id relinqueretur.

EXAMEN VI.

De statu seculari circa materiam de Iudice,
Teste, Reo, &c.

CAPVT PRIMVM.

De Iudice.

Potesť ne Iudex sine competenti potestate iudicare?
Equidem competens potestas in iudice requiri-
tur. Ideo vřurpatione iudicij omnes illi pec-
cant, qui iudicant eum, qui non est vel absolutē
eorum subditus, vel non in iis causis, in quibus eum iudicant.
Que quidem vřurpatione iudicij ex suo genere mortale pecca-
tum est.

1. Imbedit ne excommunicatio iudicium? Non, nisi denun-
ciata sit, vel ex publica Clerici percussione procedat.

2. Crimen quos ipse iure priuat titulo, annullat ne iudicium?
Non, dum priuatio ea occulta sit.

3. Valida ne sunt acta a iudice habente titulum coloratum?
Ita quidem. Nec tantum id verum puto de iudice ordinario,
verum etiam de delegato.

4. An iudicia per tyrannidem nulla reddantur? Minimē; pec-
cat tamen tyrannus vřurpando sibi iudicium. Monuerim
sermonem esse de tyranno quoad vřurpationem potestatis,
non quoad vřum tantum regiminis.

5. Reum legitime ^{convictum} rogatum přsumpta scientia iudex nouit innocen-
tem: potest ne eum morti admittere? Tentandę omnes vię, vt eum
liberet. Quod si non sufficiat, ex duplici sententia, altera asse-
rente, quod condemnare possit: altera, quod non possit, sequi
potest quam maluerit, vřtranque enim probabilem iudico.

6. Quid in praxi? Ea ineunda ratio erit, vt si iudici ma-
gno damno sit, officio esse priuatum, non teneatur deponere,
sed condemnare possit, si modō ante superiorem iudicem
adeat, & protestetur de innocentia; si verō non magnum in-
commodum

commodum sequatur iudici ex officij depositione, tunc deponat, & ab innocentis eade absteineat.

8. *Potest ne reus aut non auditus, aut ex privata sententia condemnari?* Minimè planè siue ab inferiore, siue à superiore iudice, qui iuxta allegata debet iudicium ferre. At si Respublica eiusmodi potestatem det, posset Princeps ex privata scientia condemnare. At non auditum & non citatum nec Princeps condemnare potest ordinariè.

9. *Iuxta quasnam leges iudex debet iudicare?* Iuxta eas, quæ ius naturale contineant: & eas, quæ positivum ius respiciunt nec legi naturali, aut Diuinæ repugnant.

10. *Quotnam vijs contra delicta procedi potest?* Tribus, Accusatione, Denunciatione, Inquisitione. Praxis tamen tribunalium duos tantum modos vsurpat ex officio, & ad instantiam partis. Porro inquisitio triplex, omnino generalis, omnino specialis, & mixta. Ad generalem prævia infamia necessaria non est, in ea interrogati occultos criminosos manifestare non debent. Si delictum manifestum sit, iudex inquirere potest generaliter, quis author fuerit: nec reus socios, nec interrogati veritatem fatei tenentur. Specialem præcedere debet infamia, & eiusmodi consuetudo rationabilis censenda est, modi autem inquisitionis faciendæ plures sunt. Indicia dicuntur ea quibus author delicti cognoscitur. Semiplena sufficiunt ad torturam.

11. *Si nihil reus confessus sit potest ne sapius torqueri?* Non nisi gravissima essent indicia. Post tertiam autem vicem amplius torqueri non potest.

12. *Quid si iudex ordinem iudicij non seruet?* Ad restitutionem tenetur, nisi alia via iuridicè damnari potuisset.

CAPUT II.

De Accusatore.

13. *Q*uid est Accusatio? Delatio rei de crimine in libello accusatorio, ad publicam vindictam facta. Eius solemnitas tribus continetur. 1. Ut fiat in scriptis, sufficit tamen verbalis ex consuetudine. 2. Ut in libello exprimanur nomen accusatoris & accusari. Species delicti, locus & tempus. 3. Inscriptio delicti. Porro fraternalis admonitio plerumque necessariò præmittenda non est.

14. *Ad Accusationis iustitiam quotnam cauenda?* Tria, calumnia, tergiuersatio, & prauaricatio.

15. *An pœnâ talionis Accusator puniendus?* Huiusmodi pœna iam desuetudine est abrogata. Certè Accusator errore conceptus talionis pœnâ puniendus non esset.

16. *Affectus iniuriæ dicitur ne omittere accusationem?* Licita quidem est, sed laudabiliter ille eam potest omittere; ne locus vllus vindictæ affectui dari videatur.

17. *Teneor in causa civili accusare ex præcepto?* Non tenentur; aliquando autem obligari potes siue ob publicam, siue ob priuatam proximi vtilitatem, cuius alia via ius defendi non potest.

18. *Num teneor crimen iam factum accusare?* Minimè; si autem faciendum sit, tunc obligatio accusandi quando in damnum tertij; aliàs non obligaris. *Vergit*

19. *An contra iustitiam delinquat qui non accusat, cum tenetur?* Priuatus non, officiales autem de iustitia tenentur. Qui verò officiales efficiunt, vt non accusent, tenentur ad damnum Reipublicæ illatum, aut tertij personæ ex illo crimine: non autem ad pœnam, quam soluissent delinquentes, si accusati fuissent.

20. *Est ne quando, nec posito præcepto denunciare teneor?* Hos casus exhibeo. Vel quando crimen huiusmodi est, vt illud denunciare non teneamur, nisi correctione fraterna præmissa: tunc enim addito etiam Superioris præcepto sub excommunicatione, prius frater corripendus est, qui si emendatus non fuerit, denunciabitur. Vel quando quis habet rem furto sublatam, vel ex fure cognoscens vnde illa sit, non tenetur vi edicti eam manifestare; neque enim cum tanto incommodo, & periculo obligatus est. Vel quando priuatim quis crimen nouit, & scit reum probè nosse, nulli alteri esse notum, non tenetur denunciare, nisi in perniciem Reipublicæ redundet. Vel quando Superior iubet delictum manifestari, vel ad emendationem delinquentis, seu satisfactionem partis, seu ne malum proximo inferatur, & peccator iam emendatus sit, & reliqua cessent, denunciandi nulla erit obligatio; similiter si absque causa, proximi sequeretur infamia. Vel quando Superior ad delictum aliquod occultum paucis notum puniendum procedit, nemo tenetur denunciare; si pauci illi neque probare possint, neque infamia specialis de authore, neque sufficientia indicia, aut semiplena probatio habeatur. Vel quando quis nouit crimen sub decreto naturali, videlicet vt consultor aduocatus, &c. non potest

710 *Moralis Theologia Tract. VI. Status,*
manifestare, etiam si delicti infamia præcedat, & semiplena
probatio. Vel quando quis rem alienam in debiti sui com-
pensationem accepit, edicto ad manifestandum obligari non
poterit. Denique nemo cum graui incommodo vitæ, honoris,
reumque suarum manifestari tenetur. In iisque iurare po-
test, se nescire, cum mentali restrictione.

21. *Edictum indicatur ad veritatem criminum indagandam:
quandiu durat?* Duratio huiusmodi edictorum ex verbis at-
tendenda. Quod si delicta iure naturæ denuncianda sint, tan-
diu durat obligatio, quandiu necessitas est boni communis
vel particularis, ratione cuius illa obligatio vim habet.

22. *Quenam personæ ab accusatione sunt repellendæ?* Aliquis
repellitur in proprii peccati pœnam, v. gr. excommunicatus,
infamis, &c. Aliquis ob decentiam, v. gr. Superioris respectu
subditus, vt filij, serui, &c. Aliquis ob decentiam status, v. gr.
Clericus.

CAPVT III.

De Teste.

23. *Quandam testis veritatem fateri tenetur iuribus
interrogatus?* Quinque in casibus tenetur. 1. Si au-
thor laboret infamia. 2. Si damnum Reipublicæ aliter autem
non valeat. 3. Si priuatio etiam immineat. 4. Si delictum
semiplenè probatum. 5. Si procedatur via accusationis, &
delictum plenè probari possit, testis vocatus testari tenetur.

24. *Quandam autem non tenetur fateri veritatem?* Sex
casibus. 1. Si tantum ex Sacramentali confessione sciat: 2. Si
sub secreti naturalis sigillo, nisi in damnum tertij vergat. 3.
Si author non laboret infamia, nec aliud timeatur. 4. Si ac-
cepit à personis non admodum fide dignis. 5. Si ex testifica-
tione testi ipsi damnum immineat. 6. Si procedatur via accu-
sationis, & testis videat rem probari non posse.

25. *Quid si iuramento apposito cogatur?* Quando non tenetur
absque iuramento reuelare, nec etiam tenetur, si iuramentum
modò mentali restrictione mendacium effugiat.

26. *Quandam legitimè interrogatur testis?* Cum legitimus
iuris ordo seruatur.

27. *Testes non idoneos annumera.* Filius contra patrem te-
stis non est. Singularis plenam probationem non facit, nec
ad

ad hæresim, sufficit tamen ad indicia. Testes de auditu fati non sunt, nisi delictum in voce consistat. Sibi contrarius legitimus testis non est.

28. *Standum ne testis responsioni in iudicio?* Ita planè, nisi plures coniecturæ sint pro asserto extra iudicium.

29. *Quoriam testes requiruntur?* Duo, & satis sunt, ut iure gentium receptum iam est; quod autem duo ultra accusatorem esse debeant, de humano iure tantum est.

30. *Quid, quando testes discordes sint?* Si sint in substantia discordes testes actoris, & rei, iudicandum pro reo; si discordes sint in accidentibus, iudicis prudentiæ relinquitur.

31. *Tenetur ne aliquando quis sese offerre in testem?* Non vocatus obligari aliquando potest ad se offerendum tam in Civilibus, quam in Criminalibus. v. gr. quando vel innocens perit, quem meo possim testimonio defendere, vel à proximo iniuste bona auferuntur, quæ non possit alia via recuperare.

32. *Testificans falsum quanto sese polluit delicto?* Cum iuridicè non proceditur, falsum testificari veniale peccatum est, modò iuramentum absit; mortale verò cum iuridicè. Testificans falsum ex ignorantia probabili, vel non culpabili inadvertentia, non tenetur ad restitutionem damni ex eo facti. Testificans falsum scienter, tenetur ad damni restitutionem & ad retractationem etiam cum periculo vitæ, si simile damnum reo timeatur.

33. *Qui testificari non vult, tenetur ne ad restitutionem?* Minimè. *Quid si fugiat citatus?* Neque tenetur; agere tamen potest contra charitatem.

CAPVT IV.

De Reo.

accusatoris

34. *Licet ne reo crimen occultum ad sui defensionem detegere?* Nec contra iustitiam, nec contra charitatem esse existimo: quinimò si fiat cum moderatione inculcata nullum peccatum esse assero; quia licet vexationem redimere.

35. *Estne contra iustitiam accusatori calumnia crimen imponere.* Si falsum crimen, vel occultum reo obiciat, non erit contra iustitiam calumniæ crimen accusatori imponere, quia vim vi licet repellere; at contra charitatem aliquando esse posse *Filiucius* affirmat.

36. *Tenetur ne semper reus fateri veritatem?* Non tenetur cum iuridicè non interrogatur: aut cum dubitat de iuridica interrogatione. Tenetur verò si iuridicè interrogetur, & id illi notum sit. Probabile tamen est nec cum iuridicè interrogatur, veritatem fateri teneri in grauioribus pœnis corporali- bus, vt morte mutilatione, &c.

37. *Obedire ne tenetur per iniustam sententiam damnatus?* Non teneri in conscientia affirmo. Tamen per vim non potest se defendere. Fugere quidem potest è carcere, etiam post sententiam, si mortem, aut mutilationem timeat. Effringere carcerem etiam potest, & custodes datâ pecuniâ decipere, & aliis modis periculum euadere.

38. *Alij ne auxilium illi possunt impendere?* Ita planè, non tamen ministri publicæ potestatis, nec alij specialiter prohibiti; quia Magistratus cui inserviunt debent gerere morem. Profectò illi, quibus licet auxilium dare ad fugam, non licet carceres effringere.

CAP V.

De Aduocato, Procuratore, & Notario.

39. **P**ossunt ne aduocare quicumque sese huic muneri ingere voluerint? Non omnes possunt aduocare, v. gr. qui ob impotentiam, vel defectum, vel indecentiam. Munus graue aptum exigit ministrum. *Quotnam in Aduocato requiruntur?* Quatuor, scientia conueniens, fidelitas, iusta causa, & iustum pretium. *Qui scienter iniustam causam defendit?* Ultra mortale peccatum, ad restitutionem quoque tenetur. *Si dubia causa probabilis sit?* Suspici potest. *Si pretium taxatum est?* Ultra non licet; si autem non est taxatum, satis est iustum naturale. *Tenetur ne pauperibus gratis patrocinari?* Ita quidem, etsi sit extrema, aut grauis necessitas, etiam cum suo incommodo tenetur; si communis necessitas, non tenetur huic, aut illi in particulari; si autem possit sine graui suo incommodo, aliquando tenetur.

40. *Quotnam in Procuratore conditiones?* Etiam quatuor exiguntur, Scientia, Diligentia, Veritas, & Iustitia.

41. *Quotnam denique in Notario?* Quinque, scientia, obligatio ad res sui muneris peragendas, veritas & fidelitas, & iustitia tum in conficiendis instrumentis iusti, tum in iusto pretio ob laborem suum accipiendo.

CAPVT VI.

Praxis circa materiam de Iudice, Teste, & Reo ex Societatis I E S V Doctoribus.

42. **L**icet ne appellare tam in causis capitalibus, quam ciuilibus? Licet, etiam si inferior ille iudex sententiam tulerit iuxta probabiliorem opinionem; iudex enim Superior ad quem appellatur, potest iudicare secundum opinionem probabilem, relicta probabiliore. A me Turrianus. §. I. De iudice.

43. Plures litigantes liti expeditionem expectant, Petrus munus offert iudici ex pacto breuioris expeditionis: rogo, an delinquat iudex, si quando litigantes aequali iure temporis gaudent, Petri causam ante alios expediat? Laymanus non peccare asserit; quia spectato naturali iure aliis non irrogat iniuriam. In gratiam verò Petri remuneratoris suscipit nouam obligationem excipiendi causam ipsius ante alios, quæ obligatio videtur pretio aestimabilis. Igitur quod ex naturali iure cuilibet litigantium poterat exhibere, Petro muneris gratia voluit exhibere. Addo ex Molina iudicem secluso scandalo, & periculo iniustitiæ posse accipere, nec teneri restituere, id, quod à litigantibus accipit, si datum sit instar muneris liberalis, vt maiorem solito diligentiam in causa adhibeat. Turr. Laym.

44. Circa litem hanc ea est varietas sententiarum, vt possit iudex vtramlibet partem in iudicando sequi: vnus litigantium, vti gratum magis sibi conciliet ei offert munus: requiro, num peccet iudex contra iustitiam illud accipiens, vt sequatur hanc partem potius, quam illam? Ex sententia Lessij respondeo non peccare contra iustitiam; quia procedit id tantum iure naturæ spectatò, quando est quæstio iuris: non facti. Porro hæc omnia iure sunt positio prohibita. Less. licite

45. Potest ne iudex in sententiis ferendis opinionem probabilem relicta probabiliori sequi? Castro Palaus posse docet, imò contra propriam opinionem, dummodo probabilitas sit circa ius, non verò circa factum; nam circa factum tenetur probabiliorem sequi. Pal.

46. Potest ne iudex in causis criminalibus opinionem probabilem sequi in fauorem rei, relicta probabiliori in fauorem fisci, & accusatoris? Salas asserit non solum sequi posse, sed etiam debere; quia in criminalibus ad condemnandum reum debent probationes esse luce meridiana probabiliores. I. sciunt cuncti. Salas.
Cod. de probat.

47. *Est ne licitum aliquid donare concubina iudici, ut apud illum intercedat, quando negotium est graue, nec alia apparet via, quâ possis illum ad tuum ius seruandum inflectere?* Palau sentit posse me sic meam vexationem redimere.

48. *Iudex secularis secreto informationem faciens contra Ecclesiasticum in causa criminali, cum intentione illam patet presentandi Pralato, violat ne Ecclesiasticam immunitatem?* Filiuc. Violare existimo cum Filiucio; quia se immiscet Ecclesiasticorum criminalibus causis, quod ad excommunicationem incurrendam sufficit.

49. *Quinam est competens iudex adulterij ad poenam sanguinis imponendam?* Solum iudex secularis; quoad alias vero poenas, est mixti fori. In causa verò diuortij solus Ecclesiasticus iudex est competens ad cognoscendum de adulterio. Imo si de sola separatione ad tempus ob lepram, vel aliud impedimentum agatur, solus Ecclesiasticus iudex competens est. Sic Sanchez.

50. *Potest ne iudex secularis laicum cogere ad condonandam obligationem iuramenti, metu, aut iniuria extorti?* Posse existimo cum Molina, si id, de quo agitur ad forum seculare pertinet, & non est dubium de turpitudine recipientis.

§. 2. *De Accusatore.* 51. *Debet ne aliquid accusationem præcedere?* Inscriptio equidem præcedere accusationem debet, litem verò citatio. Sic Saa.

Saa. 52. *Accusandi ius habens, tenetur ne prius fratrem corrigere?* Non teneri idem Doctor affirmat. Adiciio, si à iure suo cum incommodo ob fraternam monitionem casurus sit.

Saa. 52. *Potest ne accusator cum Reipublica damno à causa desistere?* Minimè. Saa.

§. 3. *De teste.* 54. *Crimen est notorium, & publicum, sed ignoratur auctor, testis interrogatus à iudice tenetur ne respondere?* Negatiuè respondeo cum Turriano; Quia dubium est an iudex legitimè interroget, & probabilis sententia asserit ipsum non interrogare iuridicè, ac proinde ipsum non esse hoc in casu Superiorem. Erit igitur testi liberum vel manifestare, vel occultare veritatem iuxta probabilitatem vtriusque opinionis.

Less. 55. *Tenetur ne testis denunciare crimen quando scit nullum alium esse contestem?* Ex Lessij sententia probabile est non teneri; quia ex sola ipsius depositione non potest reus condemnari, sed tantum torqueri. Scio Azorium contrarium probabilius reputare, cui quidem adhaereo.

Azor. 56. *Quis falsum testimonium dixit, ratione cuius mors, vel mutilatio alteri est inferenda, tenetur ne sua dicta retractare?*

in profuturum putet, & si ipse similem poenam timeret? Tenetur planè; quia in pari damno melior est conditio innocentis. Aliud esset, si tale testimonium ex ignorantia non culpabili moraliter dixisset. *Lessium* sequor.

Less.

57. Licet ne condemnare reum non adhibitis requisitis solemnitatibus? Minimè licet. *Azorius* docet; cum enim sententia sit publica, ex priuata noticia ferenda non est, sed ex publica in iudicio habita. Quid si crimen sit omnino publicum, ut cum latro in flagranti delicto comprehenditur? Potest reus absque citationibus condemnari. Ex publico supplicio periculum est. Occultè tunc potest occidi.

§.4.

De reo.

Azor.

58. Reus tantùm indicatus ad torturam, potest ne condemnari per sententiam iudicis ad trivires, tanquam audiatur, & ei detur terminus ad se defendendum? Non posse assero cum *Lessio*; quia defensio ita competit reis de iure naturali, & diuino, ut Princeps etiam de absoluta potestate eam illis non possit adimere.

Less.

59. Sunt ne aliqui casus, in quibus Princeps possit adimere huiusmodi reis potestatem? Ex *Lessio* & aliis hosce recenseo. Quando delictum est notorium. Quando timetur populi tumultus, & his similibus.

Less.

60. Reo non innotescit testium depositio: tenetur ne iudici respondere? Non teneri affirmo cum *Sanctio*; quia ei non constitat, num iuridicè interrogetur.

Sanct.

61. Crimen non est plene probatum: scio ad mortem vitandam, seu mutilationem reum legitime interrogatum non teneri veritatem aperire: rogo num idem dicendum quando agitur de pena prescriptionis, trivirium, & confiscationis omnium bonorum, aut aliquo graui alio dedecore? Ita planè. At si delictum plene probatum sit, tenetur reus ad mentem iudicis respondere.

62. Reus legitime interrogatus à iudice metu mortis negat veritatem: tenetur ne Confessarius ei precipere, ut dictum suum retractet? Ex sententia *Sanchez* non teneri assero; quia esset cogere reum ad se prodendum. Imò neque reus tenetur manifestare veritatem iudici, non solum quandiu iudicium durat, sed neque post iuste latam mortis sententiam. Debet tamen habere voluntatem verè respondendi, si iterum interrogetur. Sed Confessarius non facile debet hanc obligationem in particulari proponere, ne noni peccati illum exponat periculo.

Sanct.

63. Reus iuridicè interrogatus negat delictum, ex cuius commissione poenam pecuniariam tenebatur exoluere: est ne restitu-

tionè

Vasq. *tioni obnoxius? Cum Vasquez negatiuè respondeo; quia reus tali in casu iustitiam publicam, & vindicatiuam lædit, non autem commutatiuam, ex qua obligatio restitutionis exoritur.*

Sanct. *64. An id verum, si crimen negans falsis testibus se defenderet? Sanchez idem respondendum esse affirmauit.*

Regin. *65. Captiuus alij aperto carcere fugiunt, quando reus licitè effracto illo aufugit: num ex eo delinquat, ad restitutionem teneatur? Reginaldum sequutus negatiuè respondeo; reus enim utitur iure suo, quod habet ad vitam tuendam.*

Valent. *66. Potest ne procedi aduersus reum sine accusatione praesumpta? Minimè, uti Valentia ait, vel infamia, quæ est velut accusatio, nisi Princeps aliud iubeat, aut scandalum magnum, aut periculum postulet. Equiualeat accusatori facti euidencia, & manifesta indicia. Porro cum proceditur contra aliquem via accusationis, requiritur semiplena probatio: cum autem per viam inquisitionis, infamia, vel indicia sufficientia iudicis arbitrio. Certè vnus testis omni exceptione maior semiplenè probat. Consuetudo autem iudicum procedendi non secundum omnia à iure requisita aduersus reum tolerabilis ne est? Afferit ex Soto Saa vim legis obtinere.*

Saa. *67. Quando nam potest reus de socijs criminibus interrogari? Non potest de occultis socijs nisi in crimine nimis pernicioso, v. gr. maleficio, prodicione, crimine adulterandi nummos, hæresi, uti Toletus asserit; aut lege, seu consuetudine rationabili id concedente; aut requirente id damno alicuius, quod aliter non possit impediri. Nec sociorum relatio tormentis extorquenda, nisi sint indicia sufficientia, quod habeat socios.*

Tolet. *68. Quid de tortura rei? Torqueri non potest minor quatuordecim annis, nec grauida, neque qui est in dignitate, aut nobilis, aut Doctor. Ad torquendum reum per viam accusationis requiritur semiplena probatio, vel clara indicia legitime probata; per viam verò inquisitionis clamorosa inuatiatio per testes legitime probata. Saa.*

Saa. *69. Quid de rei appellatione? Qui appellauit non censetur damnatus. Cum prohibetur appellatio, intelligitur quæ non est iusta. Quilibet etiam Religiosus potest à sententiæ grauiamine appellare. Quilibet potest appellare ad Papam. Appellandum planè intra decem dies post sententiam; non currit autem tempus datum ad prosequendum appellationem durante partium compositione seu consensu. Potest quisque appellare pro eo qui ad supplicium ducitur. Appellatione pendente*

pendente nihil innouandum. Si autem appellatio non possit fieri coram iudice, fiat coram Notario, & vno saltem honesto viro. Sic Saa.

Saa.

70. Potest ne Aduocatus cogi per iudicem patrocinari litiganti? Publicum Aduocatum cogi posse Saa affirmat, accepto tamen competenti stipendio. De Aduocato.

§.4.

71. Aduocatus ne potest esse iudex in causa, cuius fuit patronus, etiam altera parte inscia? Affirmat Palaus, modo sententiam ferat secundum leges, nullo habito ad affectionem carnalem respectu. Pal.

Pal.

72. Causa dubia non est: potest ne Aduocatus patrocinari? Quandiu causa est dubia, patrocinari potest: quo autem tempore tenetur scire esse iniustam, de damno tenetur, vt Emanuel placet. Saa.

Saa.

74. Aduocare ne potest coram iudice seculari Religiosus? Filius asserit aduocare posse ob Monasterij necessitatem. Addo imperante Prælato.

75. Potest ne ancipitem causam tueri? Non potest in re graui honoris, aut vitæ; quia melior est conditio possidentis. At in re parum graui expressa causæ imbecillitate clienti, sine mendaciis posse idem docet Emanuel.

Saa.

75. Procurator ad negotia, potest ne alium procuratorem instituere? Posse asserit ex Sylu. Saa.

§.5.

76. An sint valida acta per procuratorem, dum facultatem reuocatam esse ignoratur? Valida planè esse affirmavit Molina. De Procurato.

De Pro-

77. Procuratoris munus maturam ne requirit aetatem? Posse quem Procuratorem in iudicio esse ante vigesimum quintum annum Emanuel Saa affirmat. Qui addit in causis spiritualibus laicum etiam posse esse Procuratorem; item non posse Procuratorem de quæta pacisci. Molina.

Saa.

78. Potest ne laicus in Ecclesiastico foro Tabellio esse? Ita planè. Tabellio fit Clericus, aut Religiosus: num perdit officium? Haud ipso iure perdit, interdicitur tamen communiter vsus. Sic Saa ex Panormit.

Saa.

79. Potest ne Tabellio extra suum territorium instrumenta conficere? Minimè, nisi sit creatus à Principe. Sic Saa.

Saa.

80. Rogatus Tabellio tenetur ne instrumentum conficere? Tenetur equidem; quia id iuramento promisit. Emanuel ita. Saa.

Saa.

81. Tabellio non potest adiri: quidnam præstandum? Eius vicem supplent duæ personæ honestæ. Adhuc ille.

Saa.

82. Imperitus Tabellio est. De damnis ex imperitia culpabili obortis tenetur. Ita idem Auctor.

Saa.

83. *Quis Notarij munus apud visitatorem exerceat; potest ne aliquid accipere à visitatis? Si de eius familia non est, nec habet salarium ex publico, potest accipere, modò aut statuto, aut consuetudine non prohibeatur. Ita quidem Emanuel.*

EXAMEN .KII.

Circa materiam de statu Religionis.

De essentia status Religiosi.

1. *Vid est Religionis status? Fidelium ad Christianam perfectionem tendentium editis votis, perpetua paupertatis, castitatis, ac obedientiae stabilis in communi modo viuendi modus ab Ecclesia approbatus. Dicitur quidem perfectionis status non eo sensu, quod omnes Religiosi perfecti esse debeant, sed ad perfectionem tendere.*

2. *Num debeat esse approbatus à Summo Pontifice Religiosus Ordo? Ita planè; quia Ordo Religiosus est sacer quidam cœtus habens spiritualem iurisdictionem, quæ ab Ecclesie Prælati, præcipuè à summo eius capite Romano Pontifice debet prouenire.*

3. *Quidnam ad status Religiosi essentiam requiritur? Trium votorum editio siue solemnium, siue simplicium, dummodò Ecclesie autoritate acceptentur. Hinc colligo Ordines Religiosorum licet inter se differant accidentalibus regularum suarum discrimine, tamen in essentialibus conuenire.*

4. *An nostra Societatis filij tria simplicia vota edentes vti sint Religiosi? Quis abneget cum sese Societati dedicent, & actu tradant quantum ex parte ipsorum irrevocabiliter. Possunt tamen dimitti Superiorum autoritate ad eum modum, quo serui manumittuntur, licet ipsimet discedendi careant libertate. Ante dimissionem autem inualidè contrahere matrimonium certum omninò Ecclesie præscriptione.*